

Реферат на тему: "Іван Карпенко-Карий"

Іван Карпенко-Карий

Іван Карпенко-Карий

Карпенко-Карий створив найзвичніші художні цінності в українській драматургії XIX - початку XX ст. За словами І.Франка "він був одним із батьків новочасного українського театру визначним артистом та при тім великим драматургом, якому щодо ширини і багатства творчості, артистичного викінчення і глибокого продумання тем бистрої обсервації життя та ясного і широкого світогляду не дорівнює ані один із сучасних драматургів не тільки Росії, але й інших народів".

Народився Іван Карпович Тобілевич 29 вересня 1845 р. в селі Арсенівка поблизу Єлисаветграда, батько його походив із старовинного зубожілого дворянського роду. Мати була простою селянкою. Освіту, до якої так тягнувся хлопець, довелося через матеріальну скруту обмежити чотирикласним училищем і з чотирнадцяти років самому заробляти на прожиття. Майже два десятиліття забрала в І.Тобілевича служба в різних канцеляріях - від писарчука до секретаря міського поліцейського управління. Через його руки пройшло безліч судових справ, з яких він пізнавав становище трудівника, бачив, що всі заходи товариства, щоб полегшити життя бідного люду, "як крапля в морі перед безміром усякого лиха, убозтва і темряви, де тонуть сільські і міські маси, що ті одноразові допомоги, благодійні діла - то тільки часові, паліативні засоби і ліки, безсилі подужати саму хворобу".

І.Тобілевич захоплювався з дитинства творами Т.Шевченка, В.Белінського, М.Добролюбова, М.Чернишевського, М.Салтикова-Щедріна, М.Некрасова. Перебуваючи в Єлисаветграді (1865-1884 рр.) Тобілевич знайомиться з творами Руссо, Дідро, Вольтера, Герцена, разом із своїм другом Кропивницьким читає західноєвропейських письменників, філософів, соціологів. У 1863 р. в Бобринці на Єлисаветградщині утворився драматургічний гурток, одним з найактивніших був Тобілевич. Він грав різні ролі у п'єсах Котляревського, Квітки-Основ'яненка, Кухаренка та інших. В елисаветградському гуртку Тобілевич був керівником, і режисером і актором.

До першого етапу літературної творчості Тобілевича належить оповідання "Новобранець", яке було написане в 1881 р., опубліковане 1889 р. під псевдонімом Гнат Карий. У ньому йдеться про тяжку долю селянської родини, яка з величезними зусиллями вибивається із злиднів і, здається, могла б уже зрештою досягнути якогось добробуту, коли б не втручання державної машини. Першу свою драму "Бурлака" - 1883 р. він подавав на обговорення нелегального гуртка. Завершувати "Бурлаку", як і "Хто винен?" драматургові довелося уже в Новочеркаську, куди його було вислано у травні 1884 р. за участь у діяльності гуртка та за допомогу політичним "злочинцям".

Щоб заробити на життя, підглядний Тобілевич працював підручним коваля, а згодом відкрив палітурну майстерню.

Карпенко-Карий написав такі п'єси, як "Розумний і дурень" у 1885 р., "Наймичка" в 1885 р., "Сто тисяч" 1890 р., "Хазяїн" 1900 р. – цим п'єсам притаманне не просто збільшення економічних масштабів їх діяльності, і здирства, вона ще яскравіше виявляє людську дрібність, а то й нікчемність, духовну порожнечу. Карпенко-Карий в 1886 р. в Херсоні видає перший "Збірник драматичних творів, до якого увійшли драми "Бондарівна", "Хто винен" та комедія "Розумний і дурень". В 1887 р. опубліковано "Наймичку". Але їх майже не купували, бо публіка не була привчена читати п'єси. І.Карпенко-Карий з гіркотою називав драматургів "літературними бурлаками, що тиняються без уздечка і як сліпі без поводиря, часто блудять".

Письменник широко вболівав за долю українського театру, в якому бачив найкращий спосіб виховувати народ, освітити ту темряву, яку він бачив у сільському "суворому житті". Видатний актор Карпенко-Карий на практиці переконався, що доступність сценічного твору глядачам не доступна. "Я взяв життя", — повідомляв письменник з приводу драми "Бурлака", де суто побутовий матеріал.

Дві останні гіркі комедії – "Суєта" – 1903 р. і "Житейське море" – 1904 р. – драматург назвав "сценами", визнаючи приналежність їх до європейської нової драми. Ці п'єси є частинами незавершеної трилогії про взаємини батьків і дітей, інтелігенції й народу, під якими він розумів селянство. Намір Івана порвати з театром, повернутися до села, щоб потім очистившись душевно, принести ту чистоту до храму мистецтва і підтвердження тому – його ж слова: "Ні в смерті краси нема! Краса – життя! Я хочу жити, жити по правді, жити!... Правда там, де землю поливають кривавим потом праці".

Навесні 1887 р. І.Карпенко-Карому було дозволено повернутися в Україну, але ще до кінця 1888 р. він перебував на хуторі "Надія" під гласним наглядом поліції. Негласний нагляд знято з нього було 12 березня 1903 року. Діставши нові права, письменник приєднується до нової театральної групи, створеної його братом Саксаганським, у якій активно працював до кінця свого життя. У 1897 р. він складає "Записку до з'їзду" сценічних діячів", де з боєм пише про безправне становище українського театру.

І.Тубилевич написав ще такі п'єси як "Паливода XVIII ст." – 1893 р., "Чумаки" – 1897 р., "Лиха іскра поле спалить і сама щезне" – 1896 р., "Сава Чалий" 1899 р., "Радзя" – 1902. Усі ці твори органічно пов'язані з фольклором. Трагедія Карпенка-Карого "Сава Чалий" створена на основі народної історичної пісні. Ці особливості відрізняють п'єсу від однойменного романтичного твору. Ця своєрідна п'єса з іншими творами, в яких соціальні проблеми історичного минулого, свідчить не лише про її політичну актуальність, а й про глибоку народність.

І.Карпенко-Карий помер після тяжкої хвороби 15 вересня 1907 р. у Берліні, куди їздив на лікування; поховано його на хуторі "Надія".

Життя народу письменник відтворював за принципами правдивості і гуманізму. Творчість Івана Карпенка-Карого, говорив Іван Франко, "наповнює нас почуттями

подиву для його таланту. Обняти такий широкий горизонт, заселити його таким множеством живих людських типів міг тільки першорядний поетичний талант і великий обсерватор людського життя.